

Profesorius
ALFONSAS MATULIS

Alfonsas Matulis gimė 1927 m. lapkričio 1 d. Bastūnų kaime Ukmergės apskrityje ūkininkų šeimoje.

Baigęs pradinę mokyklą gimtajame kaime, vėliau mokėsi Želvoje, Giedraičiuose ir 1947 m. baigė Ukmergės berniukų gimnaziją.

1953 m. su pagyrimu baigė Vilniaus universiteto medicinos fakultetą. Tais pačiais metais buvo paskirtas dirbti Vilniaus vieno rajono Sveikatos vedėju ir taip pat pradėjo dirbti dabartinėje šv. Jokūbo ligoninėje terapeutu. Administracinis darbas jo netraukė, nes dar būdamas studentu moksliskai tyrė ligonius ir parašė mokslinį straipsnį apie veninį spaudimą, skaitė pranešimus studentų mokslinėje draugijoje. 1954 m. įstojo į Eksperimentinės ir klinikinės medicinos instituto aspirantūrą ir čia išdirbo 40 metų. Po aspirantūros nuo 1957 m. dirbo Institute jaunesniuoju moksliniu bendradarbiu.

Profesorius A. Matulis vienas iš pirmųjų Institute pradėjo vykdyti reumatologinius tyrimus, kurie ir šiandieną tęsiami. Būdamas prof. Girdzijausko mokinys, 1961 m. sėkmingai apgynė kandidatinę disertaciją apie imunologinius pakitimus reumato metu. Tuo metu reumatas buvo labai paplitęs Lietuvoje ir sužalojo daugybę jaunų žmonių. Atlikti tyrimai ir organizuota profilaktika (bicilinu) išgelbėjo daugeliui žmonių gyvybę ir apsaugojo dešimtis tūkstančių žmonių nuo invalidumo. 1961 m. buvo išrinktas Instituto terapijos sektoriaus vadovu. Toliau tęsdamas mokslinius tyrimus, pastebėjo, kad beveik pusė reumatų sergančiųjų įgauna paslėptą latentinę eigą ir nei ligoniams, nei medikams nepastebint, formuojasi širdies ydos. A. Matulis intensyviai ėmėsi šios ligos formos tyrimo, buvo organizuojamos ekspedicijos į Molėtų, Širvintų, Prienų, Palangos rajonus, atliekami epidemiologiniai tyrimai Vilniaus mieste. Tai padėjo palyginti anksti diagnozuoti tokias reumato formas bei kitus reumatinius susirgimus ir skirti savalaiki gydymą. Tuo tikslu kartu su chemikais buvo sukurti nauji vaistai (dioksibenzoinės rūgšties dariniai). Remiantis minėtais tyrimais jis 1970 m. apgynė daktaro disertaciją "Latentinio reumato paplitimas, diagnostika ir gydymas".

1970 m. buvo paskirtas Eksperimentinės ir klinikinės medicinos Instituto direktoriumi ir šiose pareigose dirbo iki 1994 m. Sumažėjus sergančiųjų reumato skaičiui, išryškėjo padidėjęs sergamumas kitomis reumatinėmis ligomis (reumatoidiniu artritu, sisteminė raudonąja vilklige ir kt.). A. Matulis kartu su bendradarbiais nukreipė visą energiją kovai su šiais susirgimais, ypač vartojant naujus ir aktyvius gydymo metodus. Taip 1972 m. buvo pradėta tirti imunosupresantus ir imunostimuliuojančius. Vienas iš pirmųjų pasaulinėje reumatologijos praktikoje pradėjo taikyti

kombinuotą imunosupresantų vartojimą reumatinių ligų gydymui ir apie tai pranešė 1977 m. pasauliniame reumatologų kongrese San Franciske. Šie tyrimai ir dabar tęsiami institute ir yra svarbūs pasaulinėje reumatologijoje (hab. dr. A.Venaliao disertacinis darbas 1996 m.). Kartu su dr. D.Stankaitiene 1982 m. išleidžia knygą "Imuniniai sutrikimai ir imunoreguliuojančioji terapija reumatinių ligų metu" (rusų k.). Tirdamas degeneracini sąnarių susirgimų gydymo efektyvumą jis kartu su prof. V. Vasilionkaičiu pasiūlė naują vaistą - polivinylpirolidoną (PVP) osteroartrozių intrasąnariniam gydymui. Pastarasis 1984 m. buvo pripažintas išradimu ir šiuo metu vartojamas medicininėje praktikoje.

Prof. A. Matulis dirbdamas Institute kartu su bendradarbiais įsisavino ir įdiegė praktiką daug naujų reumatinių ligų diagnostikos metodų (lateks testas reumatoidiniam faktoriui nustatyti, priešstreptokokinių antikūnų, odos biopstatų ir limfmazgių histologiniai tyrimai, akių kraujagyslių būklės įvertinimas ir kt.).

Kadangi Lietuvoje padaugėjo vyresnio amžiaus žmonių, buvo pradėta reumogerontologijos sistema. 1993 m. įkūrus Gerontologijos centrą prie Instituto, jis tapo vienintelė tokio pobūdžio įstaiga, teikianti įvairiapusišką pagalbą vyresnio amžiaus žmonėms, pradedant nuo trumpalaikės stacionarinės iki ilgalaikio pastovaus slaugymo. Ilgainiui ši veiklos rūšis išsivystė į naują instituto veiklos pobūdį - gerontologinę mokslinę kryptį. Vykdamas plačius reumatologinius mokslinius praktinius darbus buvo reikalingi darbštūs talentingi darbuotojai, kuriuos pats prof. A. Matulis pasirinko ir vadovavo daugumai jų mokslinių darbų. Jam vadovaujant buvo apginta keliasdešimt kandidatinių (dabar daktarinių), o taip pat daugiau nei dešimt daktarinių (dabar habilituoto daktaro) disertacijų. Tai šiuo metu sėkmingai dirbantys docentai I. Butrimienė, J. Dadonienė, V. Alekna, K. Jokimaitis, A. Juocevičius, M. Tamulaitienė, K. Valiukienė ir kt., o taip pat prof. B. Puodžiūnienė, hab. dr. A. Venalis, prof. A. Laucevičius ir daugelis kitų.

Institutas, vadovaujamas prof. A. Matulio, tapo ne vienam dabar žinomam mokslininkui pradžių pradžia; nuo jo atsiskyrė ir dabar savarankiškai dirba ne viena mokslinė-praktinė Lietuvos medicinos įstaiga.

Prof. A. Matulis reumatologijos žinias skleisdavo ir skleidžia dalyvaudamas įvairiuose kongresuose, konferencijose ir simpoziumuose. Jis skaitė mokslinius pranešimus Pasaulio, Europos ir įvairių šalių kongresuose (Rusijoje, Baltarusijoje, Gruzijoje, Ukrainoje, Latvijoje, Estijoje, Anglijoje, Vokietijoje, Ispanijoje, Švedijoje, Čekijoje, Slovakijoje, Lenkijoje, JAV, Graikijoje ir kt.).

Prof. A. Matulio bendravimas su žinomiausiais pasaulio reumatologijos specialistais betarpiškai priartino galimybę siekti ir gauti naujausių šio mokslo žinių bei pasiekimų. Tos žinios

buvo greitai pritaikytos kasdieninėje reumatologijos praktikoje, o sukaupta medžiaga virsdavo jo mokinių straipsniais, disertacijomis ir monografijomis.

Jis apvažiavo visus Lietuvos miestus ir rajonus skleidamas reumatologijos žinias. Pastoviai konsultuodavo ir konsultuoja sergančiuosius reumatinėmis ligomis, yra parašęs daug populiarių straipsnių įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose.

Prof. A. Matulis nuo 1971 m. iki 1997 m. buvo Lietuvos reumatologijos draugijos pirmininku. Taip pat jis buvo Baltijos šalių reumatologų asociacijos prezidentu, Pasaulio (ILAR) ir Europos (EULAR) reumatologų lygų tarybos nariu. Šiuo metu jis yra Lenkijos, Čekijos ir Vokietijos reumatologų asociacijų garbės narys. 1994 m. prof. A. Matulis kartu su Lietuvos MA organizavo ir pradėjo leisti medicinini žurnalą "Acta medica Lituanica" ir buvo jo vyr. redaktoriumi.

Nuo 1993 m. iki 1997 m. buvo Lietuvos MA nariu ekspertu.

Kiekvieno žmogaus gyvenimo istoriją rašo du metraštininkai - vienas skaičiuoja nuopelnus ir pergales, kitas gi - nusivylimus ir klaidas. Tačiau abu jie parašytų vienodą sakinį prof. A. Matulio biografijoje. "Jis sukūrė Lietuvos reumatologų Mokyklą". Mums, Jo mokiniams, ši mokykla – pati svarbiausia.

Habil. dr. A. Venalis